

La izvoarele

„Fântîinii Blanduziei“

Din Mirceştii reveriilor sale iernatice, Vasile Alecsandri scria, la 20 decembrie 1882, lui Ion Ghica : „...am început o comedie antică în trei acte și în versuri. Subiectul e luat din Roma lui Augustus, iar Horațiu este personajul principal. Este un studiu al moravurilor romane, pe care îl fac cu mare plăcere, ca operă literară“.

Deși purta pe frunte, de puțină vreme, laurii de la Montpellier, „poetul latinătății“ trăia „mihniri de cărturar“. Susținătorii poeziei noi lansau piezișe atacuri contra operii, iar alți grăbiți contemporani opuneau acestui „rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice“ pe însuși cel care i se închinase cu evlavie, Eminescu.

Astfel, în fața șemineului cu butuci în flăcări — cum i-a plăcut lui G. Călinescu să-l vadă pe inspiratul pictor al „pastelurilor“ —, în adîncul fotoliu, Alecsandri citea cu pasiune numerele din *Convorbiri literare* în care prietenul său Ollănescu-Ascanio tradusese odele și epodele lui Horațiu. Similitudini de destin literar și omenesc i-au stimulat fantezia, nu fără temei, de vreme ce, mai tirziu, cu textul *Fântîinei Blanduziei* în față, și Hasdeu și Odobescu au exclamat : „Horațiu este Alecsandri !“

Crivățul bate în lunca Siretului, dar dramaturgul mărturisește senin fidelului său Ghica „...trăiesc în plin secol al lui Augustus“ (9 ianuarie 1883). Amicii, Iacob Negruzzi, Papadopol-Callimah, fratele Iancu primesc asigurări epistolare că lucrul se sfîrșește curînd ; Titu Maiorescu îl invită anume să citească la „Junimea“, în solemnă atmosferă de care se bucura totdeauna poetul. În jurnalul său, Maiorescu nota la 23 martie 1883 : „Alecsandri a citit frumoasa comedie nouă“. Aplaudaseră „vreo 40 de membri“. Sosit din Oradea pentru sesiunea Academiei Române, Iosif Vulcan — și el prezent în casele din strada Mercur — primește un fragmen! (actul I, scena IV) pentru *Familia* sa.

Dar împătimitul pelerin pornește spre zările necercetate ale Europei nordice. Manuscrisul piesei rămîne la Mircești ; Alecsandri calcă, poetic, „țara lalelelor“, Olanda. Abia în octombrie, la sugestia lui Maiorescu, *Fîntîina Blanduziei* este citită de autorul ei la Ateneul Român, ceea ce prilejuiește un gest de finețe sufletească : se strîngeau bani pentru trimiterea lui Eminescu într-un sanatoriu vienez. Ion Ghica trebuia să afle : „...pot să-ți spun, cu o oarecare mîndrie, că am făcut o rețetă de aproape două mii franci, pentru nefericitul Eminescu“. Succesul lecturii a fost coplesitor, spulberînd și cele din urmă temeri ale lui Alecsandri că piesa n-ar încununa o carieră clasică.

Deși decisese „să se reprezenteze în cursul lui ghenar“ 1884, comedia este transcrisă scrupulos de scriitorul iarăși „așezat în iarnă“, iar direcția Teatrului Național așteaptă, respectuoasă, manuscrisul de pe care copiii să scoată rolurile.

Rolurile prilejuiesc creații memorabile lui C. Nottara (Horațiu) și Aristizzei Romanescu (Getta). La premiera din 22 martie 1884 asistă finale oficialități, scriitori, ziariști... Constantin Nottara avea să-l mărturisească, peste decenii, lui V. Eftimiu : „Cînd s-a dat la Teatrul Național premiera acestui poem dramatic, spectacolul era neconținut întrerupt de aplauzele calde ale publicului, care, la sfîrșit, în aclamații entuziaste, l-a chemat pe autor la rampă. (...) În fața celor ont sute de spectatori care aplaudau în picioare, Aristizza Romanescu, interpreta Gettei, a ingenuncheat în fața lui Vasile Alecsandri și i-a sărutat mîna“.

Bardul trăia, într-adevăr, apogeul regalității sale literare...

Ionuț NICULESCU